

HETILAP

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

Tartalom: Országunk jelen viszonyai közt hogy lehetne okszerűbb gazdaszatot folytatni? II. *Egy nagy földbirtokos.* — Hogy lehet megismerni, hogy jó tejes-e a tehén? *B.* — A legboldogabb helység. *Dózsa.* — Debreczeni emlékei. *Herepei K.* — A távolba. *D. Lotti.* — Emléksorok. *Pataki.* — Kolozsvári és vidéki tudósítások. — Hírfüzér. Tárca: Nemzeti színház. — Nyilt tér. — Piaczi árak. Hirdetések

Országunk jelen viszonyai között hogy lehetne okszerűbb gazdaszatot folytatni?

II.

Vannak tehát mint már az előbbi számban is mondtam, fájdalom, még igen sokan olyanok, kik a tagosításnak főleg tudatlanság, irigység, vagy magánérdek szülte rossz számításból jelenben is ellenségei. Az első és második osztálybelieket, teljes reményünk lehet, miként magas kormányunk győzendi le, s annak utófájdalmait az idő és tapasztalás orvoslandja meg; de hogy a harmadik osztálybeliek önmeggyőződésből adják meg magukat, azt megkísérteni kötelességünk, mit hogy el is érhessünk, némely fölvilágosítást közölni szükségesnek tartok; a miért is bocsánat, hogy még mind nem térek vissza az útra, melyen elindultam.

Magánérdek szülte rossz számítása lehet csak is kisebb birtokosnak, vagy talán épen mi földdel sem bíró, de igyekező szorgalmas gazdának. S mire támaszkodik az ilyen? Mit a tagosítás bekövetkezével elveszteni félt, az nem egyéb abeli félsznél, miként marhatartásának azon esetre meg kell szünni, melyet most egy vagy más okkal móddal tetszése szerint ugyan, de más tulajdonosok s az állam rovására igazságtalanul gyakorol; s pedig ha tisztán számot vetne az olyan jelen sáfarkodásával, s belé tekintve a jövőbe, ha még azt is fel tudná fogni, miként a tagosítás által igen számos, s jelenben mondhatni figyelmet sem érdemlő földrészek válnak használható birtokokká; s azokból neki is, mint szorgalmas gazdának, kiknek akkor is elsőségök lesz, jutna haszonbéri, vagy más móddali használata alá; s ha átlátná az olyan, miként akkor marhatartásának száma, de mindenek fölött milyensége tetemesen fogna előhaladni; megnyerné

az igyekező gazda az öntudatot is — mely az élet minden baleseteiben egyedül ad nyugalmat — miként nem másnak kára, hanem maga igazságos igyekezete által fogná személyét, családját fenntartani; s állátná végre még azt is, miként egy olyan méltán tekintetnek a hon szükséges és becsületes polgárának. Ezeket mondom, mint elvitathatlan igazságokat ha átlátná, lehetne-e még oly rosszszul számító ellensége a tagosításnak, mely kibékülve meg ne adná magát? s ha mégis lenne, tekintsen az olyan bár maga körül, s nem fogja-e tapasztalni, miként nevezetesen az új földbirtokosok megszületésén innen jó és szép marhákat nem is látni; s ha igen, azok nem a közlegelőn, hanem külön ápolatnak. Hová lettek a szép bikák, tehének, ökrök? lovokról nem is szólok; igaz ugyan, hogy a lefolyt forradalom alatt és után tömérdek pusztult el, de igaz az is, miként azóta a szarvasmarhák állása honunkban bár milyenségre nézve ha nem is tökéletes, de most már kielégítő lehetne, mert a fajta meg van, s csak a tenyésztés rossz, mert rossz a számítás! Kiknek feneklik a hiba másokon, mint kiknek a forradalom előtt is kezökben volt, s van jelenben is a tenyésztés, t. i. a hon új földbirtokosain, kik részint helyes belátás hiánya, részint rossz tanácslok által vezetettve, jogaikkal élni akarva, azzal önkárookra visszaéltek. Megkísérték a földbirtokosok marhatenyésztését akadályozni, s oly számú marhákat szerettek, melyeket kellőleg, s a tenyésztés valódi céljára vezetőleg egy határ sem vala, és nem képes ma is meggyőzni. Illő táplálék és ápolás nélkül jó és szép marhatenyésztés nem lehet.

Ezen a magán- s az államgazdaszatnak sírba döntő nyavalyája gyökeresen meggyógyítandó, mit miután földet jó marha nélkül kellőleg nem mivelhetünk, jó trágya nélkül szükséges erőben nem tarthatunk, egyedül a tagosítás által érhe-

tünk el, mely minél továbbra halad, annál később állnak okszerű virágzó gazdaszatok elő, melyek nélkül nincs iparfejlés, nem lehet kereskedés; hogy pedig azok, mint egy ország virágzó fennállhatásának kizárólag föllételező eszközei, előllíthatassanak, szükséges az alap — a birtok-tagosítás.

A fennebb elősorolt, elvitathatlan lényeges okok által ösztönözve, ne tekintődjön merészségnek, ha a magas kormányt nem az elvre nézve bátorkodunk figyelmeztetni, hanem csak kérni, miszerint a tagosítást életbe léptetni a lehető gyorsasággal méltóztasson. De felszólítok minden honpolgárt, ki nézeteimmal egyértelem-ben van, meggyőzni mindenkit az iránt: miként a tagosítás azon egyedüli alap, melyen a magas kormány segítségével párosulandó szorgalmunk szüleménye: honunk mind anyagi, mind szellemi fejlődése haladva, egy jobb lét biztosítva lesz! Biztosítva mondom, mert a tagosítás életbe lépve, a mezei rendőrség kimondva és szigorán fenn is tartva, ha egyszerre nem is teljesen elrendezett, de okszerű gazdaszatok állandnak elő, melyek a tehetség hiányát is kipótolandják, önként állván elő a hitel is.

De eleje lesz véve, vagy jobban mondva, vége lesz vetve a jelenben gazdaszatunkat elannyira hátráló s kockázatos visszaéléseknek, kezdetben a mezei rendőrség szigora, később a tapasztalás által, midőn igyekezend mindenki birtoka mennyiségével kibékülni, s azt okszerűen kezelve, kevés földből is sok jövedelmet szerezni; s minek lehetőségét most sokan föl nem fogva, tagadják, azt később ön-kisérleteik után nyert tapasztalatuknál fogva vallandják be; mit ha elértünk, sok keblekből kihál a békétlenség csirája, mely kihálva, sok ember kezd szükséges és becsületes honpolgár lenni.

Egy nagy földbirtokos.

Miről lehet megismerni, hogy jó tejes-e a tehén?

A jó fejős tehén valódi kincs a háznál; a ki valaha tehenet tartott, bizonyosan tudja, mily nagy különbség létezik egyes tehenek közt tejesség tekintetében. A ki hallotta vagy egyszer azon dicsérő magasztalásokat, melyeket a marhaárulók reáznak eladó barmaikra, hogy a kevésbé avatott vásárlót rászédjék, mintegy akaratlanul is kérdi magától: hát nincsenek-e oly ismertető jegyek, melyekről a jó tejes tehént meg lehessen ismerni?

Valóban vannak ily jegyek. Átalában a tehén jó tejessége jeléül a következő tulajdonokat tekintik: könnyű, vékony csontszerkezet, a mit a kis könnyű fejről, vékony láb-szárakról — a mi azonban nem zárja ki az izmos czombokat — és vékony farokról lehet megismerni. A szarvak ne legyenek nagyon hosszúak és vastagok, hanem fényesek, a szemek élénkek, nézése szelid, melle széles és nagy. A széles csípők által nyer az egész test kerekdedségben, s jelesen az ellés is könnyebben történik, minthogy rendszeren a széles csípőkkel tag nemzörész van párosulva. Továbbá a jó tejesség némi ismertető jele a nem felette vastag, hanem fényes gyenge szőrrel benőtt lágy és hajlékony bőr. Végre nagy fontosságot helyeznek az ugynevezett téjlyukakra vagy téjforrásra, melyek alatt, a has közepére helyezvük, s a melyekből a téjerek származnak; menél nagyobbak a téjlyukak, annál jobb jegy gyanánt szolgálnak, s ha mindkét felől két ilyen lyuk van, az még jobb jel. A téjerek kétfelől a hason a téjlyukaktól a tögy felé huzódnak; ezek rendszeren ujnyi vastagságuk, melyeknek menétét a kézzel könnyen után lehet nyomozni. Minél vastagabbak ezen erek, annál jobb, különösen ha nem egyenes vonalban, hanem kanyargósan huzódnak, s a téjlyukak felé több ágakra szakadnak, s a kettős téjlyuknál öszpontosulnak. A tögy nagy és széles legyen, mindazáltal ne nagyon lecsüngő; a tögyön a hosszú, durva szőrt nem szeretik, ellenben az jó jel, ha a tögyön hat csecs van.

Azonban ezen ismertető jegyek ritkán vannak egy tehenen oly tisztán kifejezve, hogy azokból csalhatlanul lehessen a tehén tejességére következtetést huzni; épen ezért rég óta oly ismertető jegyet nyomoznak, mely minden tehenen előforduljon, könnyen észre lehessen venni, s mindenki könnyen ráismerhessen. Ilyet talált fel egy Guenon nevű francia marhakereskedő. Ez gyermek korában néhány tehén pásztora volt, később Bordeaux vidéken egy kis birtokot szerzett, s egy pár tehenet tartott, mi által ő a tehenek hátulsó részén a farka alatt a nemző résztől a tölgyig vonuló szörvölgyületre figyelmessé lön és téjtükör névvel jelelt.

Ugyan is ha az ember a teheneket figyelmesen megvizsgálja, legott észreveszi, hogy hátul a tölgytől kezdve a czombok közt felfelé vonulva rövidebb és finomabb szőrök vannak, melyek a fel és leirányuló durvább szőrökkel összeütődés által elég tisztán meg vannak határozva, s ez a téjtükör. Egyébiránt ezen jegy

a bikáknál és ökröknél is előfordul, ha bár kisebb mértékben is, a mi kivált a bikáknál ismertető jele annak, hogy jó tejes fajból valók-e vagy sem? tehát nagy figyelmet érdemel, mint-hogy ezen tulajdonság az ivadéokra is átszáll.

Guenon mintegy tizenkét év előtt bocsátotta közre új tanát egy e tárgyról irt munkácskában, a mely a marhatartó gazdák közt nagy figyelmet ébresztett, és számos kísérleteket vont maga után. Ő a téjtükröt nyolcz osztályba sorozta, és minden osztályt megint nyolcz osztályra, úgy hogy ekép 64 osztály származott. Ez által ezen egyszerű tünemény mondhatni oly zavarttá tevődött, hogy szabatos határozatra jutni iránta csaknem lehetlen lön.

Mi itt Papst-nak, a magyar-óvári gazdasági intézet híres igazgatójának több évi gondos kísérletre alapított véleményét közöljük a téjtükrök felől, melyet e tudós gazda „marhatenyésztés”-ről irt derék munkájában tett közzé. Ő így nyilatkozik:

„Miután én e tárgyat fölmerülése óta figyelemmel kísértem, s elég alkalmam volt a magam és mások tapasztalatait e tárgy felől összegyűjteni és hasonlítani, jogositva érzem magam a következő véleményre.

A Guenon által felállított sok fő-, al- és mellék-osztályu ismertető jegyek nem tiszták és könnyen felfoghatók, annál kevésbé lehet a téjtükrök minőségéből a tejminőséget kupaszámra előre megmondani, mint szintén a tej jóságát és a tejelés idejét sem. Ellenben a téjtükrök nagyságából és más közelebbi minőségeiből általában következtetni lehet, mikép a nagy, tökéletesen kiképződött téjtükrökkel bíró tehének nagyon kevés kivétellel mindig igen jó tejesek; a gyenge téjtükrű tehének ellenben legtöbbszörre mindig rossz tejesek; vannak azonban köztük olyak is, melyek közepesen tejelnek; a közepes nagyságu téjtükrökkel bíró tehének közt nem ritkán fordulnak elő olyak, melyek bőven tejelnek, de fordulnak elő rossz tejesek is.

Elismert jó téjtükrök gyanánt tekintendő az olyan, mely hegedü alakban összefüggve terjed a tölgytől felfelé jó széles kiterjedésben a két hátulsó far között a fark töve közeléig; épen ily kedvező jegy gyanánt tekintendő a sziv- vagy sisakalaku téjtükrök is, mely a czombokra két felől széles kiterjedésben a nélkül, hogy a farktő felé hosszan felnyuljon. A fenn széles, alatt a tölgy körül pedig széles ki nem terjedő téjtükrök is jó jel, de még sem oly jó, mint a fennebbiek.

Ezen négyféle téjtükröt Papst a jó jegyek közé sorozza. Ha az alatt széles téjtükrök fenn a farktő felé két külön ágra szakad, még az is jó jegy, kivált ha lent a téjtükrök nagyon széles; ha pedig csak közepes szélességű, akkor ezen jegy csak közepes tejjességre mutat. Általában ha a fennebbi körülírt téjtükrök kivált a tölgy felé szembeszökőleg keskenyebbek, az oly tehén legfennebb csak közepesen tejel. Ez Papst szerint a második osztály a téjtükröknek.

Ha a hegedü-, sziv-, sisakalaku és lent széles, fent pedig két ágra oszló téjtükrök még kisebbek vagy keskenyebbek, s egyszersmind kevesbé terjednek ki a czombokra, vagy ha a lent kevésbé széles téjtükrök fennebb keskeny, gyakran csak az egyik oldalon felnyuló szörpánt követi; az csekély jegy gyanánt tekintendő, és harmadik osztályzatot érdemel, és az ily tehének csak gyenge közepes tejelők szoktak lenni. A nagyon kicsi, szabálytalanul irányuló, vagy különböző kis ágakra szakadozó téjtükrök, vagy a nagyobbak is, ha durva szőrökből alakulvák, jelesen pedig ha a tölgyet is elborítják, közepesen alóli tejelőség jelei, és negyedik osztályzatba esnek.

Ha végre a téjtükrök nagyon kicsiny és gyenge, az egészen rossz jel gyanánt tekintendő; az ily téjtükrökkel bíró tehének Papst szerint épen rossz tejelők, és az ötödik s egyszersmind utolsó osztályzatba jönnek.

Minél gyengébben van szőrrel benöve a téjtükrök, vagy minél gyengébb rajta a szőr, a leálló szőr minél kevésbé képez sertés szört a téjtükrök felálló szőrével az összetalálkozásnál, ha a tölgy nincs durva szőrrel benöve, s a kopasz tölgy mint egy kis tojásalaku tükröt tüntet elő, ha a téjtükrök bőre zsiros tappintatu és sárgásnak látszik, annál jobb jel gyanánt tekintendő, és megfordítva; az utóbb nevezett minőségek egyszersmind a tej jóságát is mutatják.

A mi már a téjtükröknek a bikákra átszállását s ezek általi terjesztését illeti, néhány darabon, melyek jó téjtükrű tehénektől származtak, azt tapasztalom, hogy azok kisebb, többnyire szivalaku, s a czombokra meglehetősen szélesen kiterjedő tükröt nyertek, s egytől, melyet három éven át használtam, mind a bika, mind pedig kivált az üsző ivadék átörökölte a téjtükröt, még pedig igen szépen kifejetten. Ugyan azon bikának egy jó téjtükrökkel bíró tehéntől lett borja még szebb téjtükrökkel bíró, mint az apja; és ezen ifju bikától nemzett ivadékok még szebb

téjtükröt kaptak. Az első jó téjtükrü bikának az üsző borjai mind jó tejelők lettek.

Mindezekből azt kell következtetni, hogy az okszerű marhatenyésztésnél, ha jó tejelő teheneket akarunk kapni, a bikák téjtükre is nagyon tekintetbe veendő. Fődolog e tekintetben minden esetre az, hogy a bika anyja és nagyanyja is jó tejelők legyenek.

Továbbá tisztába hozandó volna még, ha vajjon a téjtükröt a kis borjukon vagy legalább a két éveseken meg lehet-e tisztán ismerni; mert e tekintetben az idő folyama alatt némi változások történnek. Átalában a jól tartott teheneknél a téjtükrő tisztábban látszik, mikor nagyon ellősök, vagy tögyök téjjel meg van telve, mint mikor megfejték, vagy mikor még csak gyengén tögyelnek.

Papst 1846 nyarán hat paraszt-tehenet vásároltatott, mindeniket csupán a téjtükrő után, melyek a közöltük osztályzás szerint mind az első osztályba tartoztak, s valóban tejelőség tekintetében is mind abba estek. Továbbá összehasonlította ezen hat kis tehenet hat első osztályzatu téjtükrőrel bíró nehéz svájci tehénnel, s úgy találta, hogy a fölemésztett takarmányhoz képest egyenlőleg tejeltek, s a tej jóságát tekintve sem lehetett semmi különbséget észrevenni.

Azt is különböző oldalról állították, miszerint nem tekintve a tejelőséget, némely fajoknál a téjtükrő általában jobban kifejezve fordul elő, mint másoknál; e tárgyban azonban még elegendő döntő tapasztalatok nincsenek.

A mi végítéletünk a téjtükrőtan gyakorlati alkalmazhatóságát illetőleg nem lehet más, mint hogy a tejelésre és tartásra szánt marhánál, valamint az ifju állatok megválasztásánál is a téjtükrőre lényeges gondot kell fordítani; azonban nem kell kirekesztőleg csak erre szoritkozni, hanem a többi rég elismert ismertető jegyeket is tekintetbe venni.

A legboldogabb helység.

(Eredeti beszély.)

I.

Nem vagyok még igen vén ember, s nem felette régi dologról beszélek, ha elmondom, hogy gyerekkoromban egy igen szánandó falu mellett utaztam el gyakran; a falut Széppataknak nevezték, pedig egy igen rút patak folyt rajta át, mely a falu közepén épen az út mellett oly mély medret szagatott, s az utat oly keskenynyé mosta, hogy egyik kerékvágás csaknem a mart szélén járt már.

A midőn itt utaztunk el, mindig leszálltunk kocsinkból, s még úgy is tartatni kellett azt, hogy be ne hulljon a mélységbe.

Gyakran történt itt szerencsétlenség sikhavan a szánkázókkal, s sikló sáros időkben az idegen és helybeli utazók szekereivel. Sőt mese is keringett, hogy a széppataki mart alatt egy boszorkány lakik, ki veszélybe rántja az éji útasokat, s esztendőnként legalább egy véres áldozaton enyhíti halálszomját.

Mindegyre haltak, veszték, törték össze itt emberek, barmok s szekerek, még sem birt soha Széppatak helysége annyi belátással, hogy bár egy töltés s néhány karfa által biztosítsa saját lakóit s az idegen utazókat.

Nem sokára a falu úgy is az iszapba rekedett, mint hajdan a recsenyédi eb.

Más, kissé kerülőbb, de biztosb irányt választottak az utazók, s Széppatak messze félre maradt a járt úttól, mely által nem kis pénzt vesztett, egyszer abban, mit az útasok hajdan ott átutazva, elköltöttek, s másodsor abban, hogy az idegenek által nem tapodott út most még járhatlanabbá vált.

Lakói észrevehetőleg elszegényedtek. De szegényülések még kevésbé térítette észre őket, bánatukban inni, részegeskedni kezdettek, mely dorbézolásukat a földmivelés elhanyagolása, a marhák rossz gondviselése, s utoljára a koldusbot követett.

Nem volt tán az országban nyomorultabb helység Széppataknál.

Egyetlen ház sem volt egyébbel földve, avult füstös szalmánál, de akárhány olyan, melyen csak úgy állt e fedél is, mint félig vézna cigánygyerekeken a rongydarab.

Az út bele halt a sárba, az eső és záporok lemosták oda a takarítatlan udvarokról a sok gázt s szemetet s több affélét, melyekre a kátángkórókkal is gyéren diszeskedő mezei sovány földek éhesen néztek le a parlag oldalokról.

A föld zsirját kiélte a nép, szükségei miatt marháit eladogatta, mind kevesebb földet mivelt, s a mint az elsoványulás miatt terhét nem bírta az — parlagon hagyá.

Mind több lett a pusztá, a terméketlen, s mind kevesebb a használható föld.

A nép pedig szaporodott, s rest apáknak restebb gyermekei képezték a kiéhezett falut.

Szomorú dolog volt ez emberekre s élet-szereikre tekinteni.

Még gyerekkoromban láttam valami nyomát annak, hogy valaha e helység a leirtnál virágzóbb állapotban lehetett.

Volt ugyan is ott egy templom, mely bizonyosan nem csak úgy gombamódjára nőtt ki a földből. E templom oldala téglá és mész volt, fedele zsindey, s homlokára irva volt, hogy isten tiszteletére a széppataki község építette. E homlok-íratból gyanítottam már akkor, hogy valaha e helység csak éldegelhetett, mert utóbbi állapotjában nem egy templomot, de egy fakeesztet sem volt képes előállítani, oly irtózatosszegénység és akkora elalaljasodás nyomta e tunya népet.

A templom egy halmon állott, mely az úttól nyugot felé emelkedett, földézete most hasonló volt egy rostához, a még fennálló zsendélyzetten zöld moha feküdt, s a zsendélyrésen át apró ágyugolyók gyanánt röpkedtek a tavaszi fecskék.

A bolthajtás az átázások miatt megromladozott, s itt ott átbocsátá az esőt.

Ez ódon egyházat egy hozzá hasonló öreg lelkész szolgálta, ki elől ment a nép előtt a jó példában, s a mi kevés képét bekapott, rendszerint megiddogálta a falu elejével és a megye választmányával, a miért is ő Széppatakon igen derék és kijöhető papi méltóságnak tartatott.

Hanem ennek a papnak született egy leánya, kit ő Amáliának keresztelt.

A leányka szépen serdült, embernek és istennek gyönyörűségére. Csak öreg apja nem gyönyörködött egészen benne, mert a mint Amáli serdült, gyakran intézett atyjához ily nemű kérdéseket:

— Atyám! hogyan esik az, hogy a madár ha szomjat érez, gyorsan enyhíti azt a csermelyből s játékához lát, a barmok eljönnek naponta kétszer háromszor a patakra, s többé nem szomjaznak, sőt én is anyámmal naponta egy pár pohár vízzel kielégülek: ti pedig férfiakul annyi bort s pálinkát megisztok, mennyi a szomj oltására s a test czélszerű táplálására bizonyosan fölösleges, holott azt teljesen nélkülözhetnétek, s a pénzt, mit érette kapnátok, czélszerűbben fordíthatnátok arra, hogy tisztességesen ruházkodjatok, ne nevéssenek az emberek, s a templom időrongált földézetét kijavítsátok.

Ily dolgokról kezdett beszélgetni atyjával a szép Amália. Szépnek nevezem őt, nem azért, mert arca szabályos és bájoló vala, nem is azért, hogy természetén szoborszerű idomzatosság s valóban urias könnyüedség ömölt el; de szépnek nevezem főként azért, mert egész lényén a lélek-magasztosság bájoló fénye terült, azon láthatlan megható titkos kellem, melyet egy lény kisugárzásának nevezhetni, s mely e lányon egy titkos szellemélet lételetét visszatükörzötte.

De serdült a szép gyermek, és okai alaposabbak, érdekesebbek lettek. Forró nyilatkozatai a családi viszályok ellenében, melyeket itt ott most a mámor, majd a szegénység fejte ki, mind meghatóbbak lettek. Nem sokára kedvesen kezdék őt kihallgatni, mint szellemdús látnokot, kit mintegy isten küldött e szerencsétlen helység megváltására.

Egy időn túl az öreg lelkész előn ragadtatva leánya testi s lelki kellemei által, lelkét megszállotta az atyai büszkeség, mely alapja lön emberi méltósága öntudatának.

Épen azon időtájban, midőn Amália tizenharmadik évében járt, haza települt a szomszéd helységbe az özvegy Szépkeresztiné, igen komoly s mivelt fiával, a szellemteljes Alberttel.

Az ifjat szerelmi csalódások keresztje nyomta, s lelkén erőt vett a világfájdalom, mely anynyi ártatlan lelket sujt le, mióta az emberiség mindinkább vetkezi le az egykori lovagias ére nyeket.

Albert lelke is a képmutató zajos körök után, a falusi csöndre sovárgott, s midőn a világ megszűnt előtte kedves lenni, birtoka körül ohajtá szépíteni a természetet, s az ártatlan mosolygó virágok, az illatos zöld fák csoportozatában keresni fel azon vig örömet, melyet egy megkeseredett léleknek csak a természet adhat meg immár.

Szépkeresztiné fiával együtt vallásosok valának. Avagy lehetne-e vallástalan egy pár oly lélek, mely unja a képmutatást, kifáradt a világ ármányoskodásai alatt, s a természetben keresi nemes örömeit?

Szépkeresztiné udvarába a széppataki lelkész kéretett föl a vallásos szertartások kezelésére. Midőn Albert ez elhagyott ronda embert előbb meglátta, igen megható őt azon rajta lengő szegénység, mely egy vallásszolgának tisztas állásával öszhangzatlanak tetszék előtte.

Azt természetesen nem sejtette, mi e súlyos elszegényülés legfőbb alapja. Sőt a ronda ruházaton is oly tisztogatás s rendezés nyomait látta, mely legalább az akarat izlését elárulta. A lelkész ruházata mindenhol csinnal bevolt foltozva, s a még itt ott lézengő posztó-szalakon látható volt a kefe útja.

Mindez Amália műve volt, ki csak hamar s általa atya is Szépkeresztiné kegyébe esett.

Az öreg lelkész s leánya legelőbb Albertben ismertek meg egy oly férfiut, ki schar pálinkát nem ivott, sőt bort sem mióta felserdült.

— Hogyan engedném meg azt magamnak, ha kedvesapongás vagy szeszély által túragad-

tatva, csak egy perczem is volna valaha, melyben istentől józannak engedett eszemmel többé öntudatom nem rendelkezhetnék. — A részegség örült állapot, a részeg mint az örült egyaránt nem tudja mit cselekszik. S ki az, ki ohajtana örülté lenni?

Az ifju ily nemű nyilatkozatai mélyen meghaták a lánykát, sőt a lelkészt is önmaga előtt megszégyeníték.

— Oh atyám, légy olyan mint Albert urfi, ne végy soha ajkaidhoz szeszes italt, alakíts mérsékleti egyület Széppatakon, én lelkesíteni fogom az embereket, hogy a te zászlód alá gyűljenek.

— Ugy leszen leányom! úgy áldjon meg istenem. Szólott az öreg atya, s miért miért nem, két köny gördült le szeméből, s szép gyermekét érzeményesen ölelte kebelére.

II.

Tavaszkodott; a lelkész fogadása után pünköst innepe volt az első nap, melyen a lelkésznek a szószékben meg kellett jelennie.

Az öreg ember oly szép templombeszédet tartott, minőt Széppatak lakói soha sem hallottak. A többek közt így szólott:

— Ez azon nagy nap, melyben a látnokoknak, isten fia tanítványainak, a szentlélek megjelent, hogy tanítaná őket azon menynevei eszmékre, melyek a Megváltó ajkiról többé nem hangozhatának. Így élte túl az elvérzettet szelleme, mely által ihletve lőnek emberek ezrei, s tana szétterjedvén a világon, isteni irányt adott a durva emberiségnek. Szétterjedett az erkölcs, a szeretet, a barátság; s az emberiség elvesztett paradicsomának ismét felnyitlak ajtai.

Ez azon nagy nap, melyben nekem is a szentlélek megjelent. Láttam őt hajnalálomban, sugárzó arcczal, ragyogó szemekkel. Elszedte asztalomról a szeszes italokat, s a csermely friss vizével tölté meg poharamat. Ekkor kezen fogott, s rendre hordozott mindnyájatok hajlékainban, keresztény hallgatóim! s mindnyájatokkal hasonlót cselekedett, parancsolván, hogy kövesétek őt.

Ott alant a Széppatak csermelye mellett három akászfa áll. Ott a szentlélek mindnyájunkat megállított s parancsolá, hogy fölszedve az akász magvait, ássuk el végig a patak martján, melyet éven át az árviz tovább-tovább szaggat. Mink engedelmeskedünk parancsainak, mikor is a lelkesítő szellem az asztalainkról elszedett borral végig öntözvén a magvakat, gyorssebességgel egy szép akász-sor nőtte végig a martot, mely

az árviz hatalmát gátolá, s a helységnek sokkal szebb kilátást kölcsönzött.

— Lássátok keresztények, mit tehettek a szeszes italok árával, melyet céltalanul, egészségtek és eszetek romlására fölemésztetek.

Igy szólott a szentlélek, és tovább vezérle minket. Éhesek valánk, s csakhamar végig szórva láttuk útunkat mosolygó gyümölcsökkel. Nem mérészkedénk illetni az izletes gyümölcsöket; de a szellem parancsolá, hogy ennénk belőle, de jaj lesz annak, ki számba nem adja, melyik gyümölcsnek hány magva volt?

Mindnyájan enyhítők éhségünket a fölségesen izló gyümölcsökből, s háromezer magvat adánk számba a szentléleknek. Ekkor ő isteni hangján parancsolá, hogy tovább kövessük.

Eljöttünk e nagy kopár oldalra, hol egyházunk áll. Ott álla meg a szellem a templom ajtaja előtt, s parancsolta nekünk szétzórni a meggyújtott gyümölcs-magvakat. Követtük parancsát. Ekkor ismét szétöntözé a magok felett az asztalainkról elvett szeszes italokat, s csakhamar háromezer gyümölcsfa nőtt fel az egyház környékében, melyek rakva valának piros cseresznyékkal, sárga körtvékkel s mosolygó almákkal. Százan vagyunk, kik e falut lakjuk, s mindnyájunknak harmincz rakott gyümölcsfája vala.

És a szentlélek szóla nekünk: „Lássátok keresztények, mit tehettek a szeszes italok árával, melyeket céltalanul s egészségtek és eszetek romlására fölemésztetek.

Igy szólván, parancsolta a szentlélek, hogy mindnyájan hajlékainkba térve barmainkat fogjuk szekereink elébe. Én érzettem, hogy meg vagyok szégyenülve, s arcom el volt pirulva. A kinek egy borja van fogja be azt, a kinek egy gödölyéje van fogja be, a kinek csak ebe van már, fogja be azt is, ez volt a szentlélek parancsa, és mink igába fogtuk teheneinket, borjainkat, gödölyéinket s ebeinket, és ekint jelentünk meg a szellem előtt.

Ekkor ismét elővette a bort, melyet asztalainkról szede el: végig öntözé állatainkat s im mindnyájunk szekereiben négy szép kövér ökör termett azonnal, mely lelkünknek kimondhatlan örömöket szerzett.

És a szentlélek szóla nekünk: „Im lássátok keresztények, mit tehettek a szeszes italokra költött pénzzel, melyeket céltalanul egészségtek és eszetek romlására fölemésztetek.

Ekkor a szentlélek az egekbe szállott, lát-

tuk még a távolból idvezlő éljeneinkre visszamosolygó szelid arcját. Azután munkához láttunk, kihordottuk udvarainkról s útainkról a kövér földgyüledéket sovány mezeinkre, meggazdagítottuk földeinket. Napok, hetek, hónapok, évek teltek kitartó szorgalmunk alatt. És a föld megjutalmazta fáradságunkat. Földeink rakva lőnek aranykalászsokkal, kopár hegyeink gyönyörű tölgyerdőkbe váltak. A verőfényes oldalakon zöldellő szőlőkertek díszlettek ért gerezdekkel, melyeknek nedvét olykor baráti körökben, mérsékleten és vidámon költöttük. Színünk rakva volt asztagokkal, pénzünk nem hiányzott, melyből újra építettük egyházunkat, s egy díszes pléhfödélzetű toronnyal ékítők. Orgonát hoztunk a karzatba, melynek bájangjai emelték lelkünk vallásos érzelmeit. Iskolát nyitottunk helységünkbe, hová a legjobb tanítót hozattuk, hogy a szomszéd falusiak is hozzánk küldék gyermekeiket, kiképezni a gazdászatra és számvetésre.

Nem volt többé egy szalma-viskó is Széppatakon, házaink deszkával, cseréppel, zindelylyel fedettek. Az utat kiköveltük saját erőnken, a mívelt útasok gyönyörtelven haladtak el falunk előtt, s országszerte dicsérettel beszéltek Széppatak józan életü és iparos lakóiról.

Ime keresztény hallgatók! a szentlélek nekem megjelenvén, ily dicsőségesen mutatta fel ez elhagyott s elszegényedett helység jövőjét, s meggyőzött engem arról, hogy minden nyomoruságaink egyetlen oka a szeszes italok mértéktelen használata.

Könnyű annak apostolkodni, ki nincs valamely szenvedélybe elmerülve. Én nem vagyok kivétel a tévelygők között. Rongyban jártam, atyámról maradtott kevés birtokomat elapasztám, képétekkel alig tengethettem életemet, a mi pénzt összeszereztem, mind megittam, nem gondolva szenvedő s éhes családomra. Öreg lettem, erőm gyengült, a szegénység csaknem koldusbotra juttatott, magam is elhittem, hogy belém rögzött már az egész életmen át oly nagy szerencsétlenségemre gyakorlott részegeskedés. De az isten, mint különben igaz szolgáját megszánya engem, elküldé hozzám a szentlelket, hogy mindnyájunk közös bünéről felvilágosítson.

Mivel hálálhatnám meg inkább az én teremtető istenem jóságát, mintha itt az ő szentegyházában innepélyesen felfogodom, hogy soha többé szeszes italt inni nem fogok, s munka és szorgalom által azon leszek, hogy Széppatakot valaha olyannak láthassam minőnek álmodám.

A mint a szentlélektől ihletett agg lelkész hátrahagyta az egyházat, csoportosan tolultak

hozzá a falu lakói, s fogadást tettek mindnyájan, hogy nem fognak soha szeszes italt inni, s csak is az általok természetendő bort izelítik egykoron, oly mérsékleten, a mint az a kedélyt deríti, a testet erősíti s a tiszta józanságnak nem árt.

— Vezess minket, uram, a te léleksugallatod után, mink követni fogjuk tanácsodat, hogy Széppatak oly kies, oly vidám helység legyen, minőnek lelked álmodá.

És elmentek a helység minden női és leányai a magas kellemű Amáliához és mondanak a leánynak:

— Te vagy szép lányka, ki leimádkozád a szentlelket, hogy atyádnak s általa a helységnek szívére szállja meg; vezess minket a te ábrándid után, hozz virágokat kertekbe, hozz zöldellő veteményeket, melyek a lelket gyönyörködtetik, a testet táplálják, és taníts meg minket, hogyan kell ápolnunk a virágot, hogyan kezelnünk a hasznos növényeket; és taníts meg, hogyan szerezzünk mindezekkel örömet férjeinknek, gyermekeinknek, s hogyan készítsünk asztalaikra izletes étkeket?

III.

Ma nincsen Erdélyben szebb kis helység, mint Széppatak.

A faluba izletes és jól kövelt út vezet. Az utat két felől karcsu fiatal jegenye- és akász-sorok környezik.

A lakók házai sok izléssel építvék, ritka közöttük, melyből a tűz ellen biztosító kémény hiányzanék.

Az épületek részint fából, részint kőből építvék, de jó izlés látszik rajtuk, s a szépsor veres cserépfedél már távolról gyönyörködteti a szemet.

A földmivelők életszerén tisztaság, rend és egyformaság ömlik el, az eddig puszta kertekben már szépen termő fiatal gyümölcsfák díszlenek.

Estvénkint szép gulya, érdekes sertés és juhnyáj eregel be a faluba, az úton alá s föl életvidám fiatal hölgyek jönnek mennek mosolygó arcczal, vidámon nevetkezve.

A hajdan puszta halom, az egyház halma, most egy gyönyörű népkert, rendezett fasorok közül méltósággal emelkedik a fehér oldalú egyház ragyogó tornyával, s regg és est időken bájos orgonakisérettel töltik el a völgyet a valóságos dalok.

A templom közelében magas köemlék áll, következő felirattal:

„Itt nyugosznak porai annak, kinek neve örökre élni fog e helység lakóinak emlékezetében, ki a szentlélektől ihlettetve új életet s boldogságot öntött el ez egykor oly nyomorult helységre!”

A síremlékhez olykor egy ragyogó fogat hajtát, melyből átszellemült arcú fiatal delnő száll ki daliás férje karjaira.

A delnő virág füzért tesz atyja síremlékére. Amália ő, és férje — a lovagias ifju, Szépkereszti Albert. D ó z s a.

DEBRECZENI EMLÉKE.

(† 1851.)

Nincs többé... meghalt, eltemetve van:
Első mint ember, nagy mint mű-buvár;
És mintha szive hévvel érzene,
S mű-tervben élne gazdag szelleme,
Sírján a gond még most is rengve áll.

A lég szilaj lett és a bércz-patak,
Nem mér fölöttek ereje határt:
S a láng kohók hő s izzó gócziból,
Hol új képzések művilága foly,
Teremtő lelke messze, messze szállt.

Előtte föl s megnyitott a föld, a szirt;
S aknáiból dús érczeket emelt:
S daczolja bátran bűvös szellemin,
Csodás világuk csodás kincsein,
Nemes tudattal, dicsben ünnepelt.

S ha olykor olykor, a vad elemek,
Nehéz teherrel vitak lángeszén:
Átvilló lelke, mint a támadat,
Széttépett, ösztört minden lánczokat,
És csillóbb lön az élet szép művén.

Ily, ily erős volt, fenkölt és magas:
De hogy honáért ah! nem élhetett;
Mint megszakadt, mint eltévedt sugár,
Mely üdvtelen, a végtelenbe jár...
Megtört a lelke, s szive megrepedt.

Herepei Károly.

A TÁVOLBA.

Ha lelkem elborul,
S utánnad könnyezek,
És fájó szívvvel a,
Multakra tévedek:

Ott látom fény között
Szelid jó lelkedet;
Jönél jönél felém,
De jönöd nem lehet.

Egy áradó folyam
Közöttünk tiltva áll,
Túl vagy te rajta, s én
Itt állok partinál.

Várjuk a jobb szelet,
De az nem érkezik...
A folyam egyre zúg
S hulláma hanykodik.

D. Lotti.

EMLÉKSOROK

Egy rokonnó emlékkönyvébe.

Kettős láncz, mi csatol hozzád, jó Emmike engem
A rokon érzélem úgy, mint a baráti viszony.
A szerelem kötelét leszakítám hü kebelemről,
Mert sok ilyen kötelet birni, viselni nehéz.
Pataki.

Kolozsvár május 20-kán.

* Mult szombaton nevezetes tolvajság történt városunkon. B. V. ur, köztisztelőben álló ügynökeink egyikének szállása, mig ő színházban volt, betörtéven, pénz és ékszerekben pár ezer forintig megraboltatott. A tettest rendőrségünk eddig eredménytelenül nyomozá. A merény a mily szokatlan városunkon, ép oly feltűnő az által, hogy az ügynök ur szállása a legnépesebb lakházban, csaknem a piacon esik.

Székelyhon majus 14-kén.

A rom. katolikusok főlekipásztora most tartja körútját földünkön. Folyó hó 9-ke alkonyán érkezett Székely-Udvarhelyre, hol a szabad mezőn egy városi küldöttség fogadá P. Horváth Dániel vezetése alatt. Másnap a város felett gyönyörűen fekvő egyházhoz tolongott mindenki. Nagy mise után a főpásztor velős beszéddel oktatá hiveit, s az azt követett bérnalási szertartások délutáni 2 óráig nyultak. Isteni tisztelet után nagy ebéd az esperest lakában, melyet a M. Vásárhelyről tisztelkedni jött főhivatalnokok is diszitének, kiknek a pohárüritések folyamán a főpásztor köszönte, hogy eljöttek megmutatni, miszerint a vallás tekintélyét a kormány is kegyeletben tartja. A tisztelgő testületek közt az ev. ref. iskola tanárai sorát is láthatók.

12-én délután, miután az iskolák szemléjét és vizsgálatát végzé, elindult a főpásztor Oláhfalun át Csíksomlyónak tartva, nyomába özlélék a nép, a székelyföld minden tájairól áhítatos búcsu-zsolosmákat zengve. Ily csoportokat útam-ban többet is találtam. Minden falut külön zászló alatt; nagyobbára némberek és ifjak valának.

Két buzgó szerzetest is láttam, kik hasanlóan gyalog utazának a csiksomlyói nagyszerű búcsura.

Útam Korondon vezetett át, s én örömmel szálltam ki déli nyugalomra e festői völgybe. A fürdői javítások folynak, az ivó kút kerítésének és küpüjének megújítása már csaknem bevégezett munka. A tánczerem új talajjal van ellátva, a laksobák kijavítva, s naponta porondozás foly. A derült idő, a gyönyörű természet oly jóltevők voltak, hogy néhány órán át merengtem a gyermekkorom anyyi emlékeivel gazdag helyen; s végre azon szándékkal távoztam, hogy még e fürdői évszakon bármi parányi időre megtérek. K. Ferencz.

H I R F Ū Z É R.

— Metternich hg., volt birodalmi kancellár közelebbről lépett 80-ik évébe. Az ősz államférfi még mindig élénk szellemű, s nehéz hallását kivéve, igen egészséges.

— A Bécsben építendő nagyszerű templomra eddig összesen 771,280 pfrt gyűlt be.

— Hivatalos összeírás szerint a szebeni vidéken múlt évben összesen 325 örült, 676 vak, 187 siketnéma és béna volt.

— A telegrafvonal — hir szerint — Szeben-től Brassóig folytattatni fog.

— A bécsi pénzverdében közelebbről hozzákezdenek a délamerikai tallérok átalakításához, melyekből a kormány több millio értékűvel bír. Hir szerint a n. bányai pénzverde működése felfüggesztetik.

— A pesti löversenyek e hó 29, 31 és junius 2-kán tartatnak.

— A virágkiállítást (a Sz. Lapok szerint virágtárlat) Pesten öt nap alatt 2980 személy látogatta. A bevétel 596 pfrot tett.

— Lagrange Parisban Erzsébetnek Erkel által irt dalát énekelvén, oly tetszést aratott, hogy azt ismételnie kellett.

— Az asztal- és kalap-tánczoltatás Párisban oly annyira divatba jött, hogy egy szellem-dus hölgy azt megunván, aijtaja fölé ezt iratá: Itt nem tétetnek asztal- és kalapmozgatási kísérletek.

— Az angol vasúton múlt évben összesen 89,135,729 személy szállítottott. Balesetek miatt ebből 216 meghalt, 486 megsebesült.

— Elhatározatott, hogy Magyarországon országos költségen tébolyda állittassék.

— Mint hirt beszélük, hogy a pesti nemzeti muzeum képcsarnokának igazgatóságát Markó Károly veszi át.

— Pesten e hó 7-én adatott először Tamás bátya kunyhója, s általános tetszésben részesült.

— A francia becsületlegio összesen 53,462 rendjelest számlál.

— Közelebbről ki fog hirdettetni azon rendelet, mely szerint a végvásznakon, a mérések hamissága kikerülése tekintetéből, mindig följegyezve kell lenni a mesterjegynek s hány rőföt tartalmaz.

— Magyarország minden részéből kedvező tudósítások érkeznek az ideai bortermés felől.

— Békés-megyéből írják, hogy e hó elején a Körös kiáradván, roppant térséget elborított.

— Bécsben egy eröművész oly mézárszékét készített, melylyel utczáról utczára járhatni; mely tehát a vevőknek elébe megy.

— A dublini műkiállítás e hó 12-kén volt megnyilando oly hangversenynyel, melyben mintegy 1000 művésznek kelle részt venni.

— Az ausztriai nemzeti bank legujabb kimutatása szerint az ezüstkészlet az előbbeni álláshoz képest szaporodott: 175,934 frittal, a tárcza 707,883 frittal, az államnak tett előlegezések 49,000 frittal; ellenben kevesbült a bankjegyforgalom: 1,522,435 frittal, az államadosság állandósított részében 491,598, és hitelzalogos részében 1 millio frittal. A föl nem vett osztalékok 3,041,371 frtra terjedtek.

— Bécs városának 9227 háza évenként 15 millio házbért hajt be. A lakosok száma 431,739-re megy.

— Az aradi lap szerint Szabó valami persa gymnastákkal szerződött az aradi, n. váradi s kolozsvári szinpadokra. E társulat vezérei Hussein Beg és Hassan Aga, s Bécsben roppant tetzesséssel működtek.

T Á R C Z A.

Nemzeti színház

Majus 14-kén. Szerdahelyi K. javára: Don Juan s hozzá röfnyi czím. Német bohózat, 3 flvban. Oly régiség, melyre legöregebbjeink sem emlékeznek. Neve-ték, nem a jó élczek vagy helyzetek fölött, hanem

azon a sereg ostobaságon, melyet egy csomóba halmozni valóban nem könnyű feladat. A játszó-közül csak kevés volt képes komolyságát megtartani. Szerdahelyi, mint Leporello komikai tehetségének szép jeleit adta. A darabot maga a jutalmazott választván, a kis számu nézőség meggyőzhető arról, hogy elmúlt

azon szép kor, melyben ilyszerű művek által ternót lehet csinálni.

Május 16-kán. E n c z e n s d o r f i p o s t a l e g é n y. Énekes bohózat. Szerdahelyi elemében volt, a postalegényt sok ügyességgel adta. A színház telve s jól mulatott.

Május 17-kén. C i d. Corneille classicus műve bérletszünetben nem nagy, de műértő közönség előtt adott. Az est hőse természetesen Jókainé (Chimene) volt. Azon jelenetekben, midőn a király Cid halálának hírével rászedi, s aztán a valót tudatja vele, midőn Cidet arra kéri, hogy védje magát a párbajban. midőn Sanchó a kardot lába elé fekteti, s ő kedvesét elesettnek hiszi, ezen jelenetekben, mondjuk, nagyszerű, művészi volt. Az az arczjáték, mely érzelmeinek gyors változásait mint tükör mutatja, elfeledhetlen. Felesleges említünk, hogy a művésznő többször és zajos tapsokkal hivatott. A más szereplők is mindent megtőnek az előadás emelésére. Lendvay, Cid, azon jelenésben, midőn párbajra készül Sanchóval, oly szépen játszott, hogy a közönség kihívással mutatá tetszését. Hervei Ida kis szerepét jól tölté be; szavallása helyes, csak hangját, kérjük, emelje kissé feljebb. A darab tetszett, noha előadására készülni színészeinknek kevés idejük volt.

Általában nagy baj az, hogy színházunknál a legtöbb darabra igen kevés készületi idő van engedve. Elhiszszük, hogy ennek oka részben elhárinthatlan, de csak részben. Midőn a színésznek szerepe tanulására sem jut idő, kérjük, miként legyen képes azt lélektanilag tanulmányozni?

Május 18-kán. K é t F o s c a r i. Dalját. 3 flvban. Stögerünk egészsége valamennyire helyreállván, a zenekart ő igazgatá. E dallamteljes opera mindinkább megnyeri közönségünket. Sz. Nelli ma különösen hangjánál volt. Mezei az ősz Foscari jellemzőleg játszá. Kihívásokban ma sem volt hiány, és azt Folinus, Nelli s Mezei meg is érdemlék. A női kar számban szaporodott, de hangban a régi. Mezeire nézt színpadunk ominosus. Ma ismét egy színpad akarta agyonütöni.

Május 19-én. D o n n a D i á n n a. Vigj. 5 flvban. Irtá Vest Ágoston, fordította Komlósi D. Jókainé a címszerepet adá. A büszke, hiuságában sértett, végre szerelme által legyőzött hölgyet, keble viharával úgy állítá előnkbe, hogy elfeledők a darab monoton-szerűségét, melynek első felvonásában kitűzetik a thema, s a többi felvonás ennek minden leleményesség nélküli kivitele körül forog. Folinusné (a hercegnő komornája) Rónai (Perin) megmutaták, hogy jelentékenység nélküli szerepet is lehet kedvessé tenni a közönség előtt, s hogy a színészt nem mindig a szerep emeli, hanem megfordítva. Don Caesart Lendvai személyesíté, s hol nem kelle tragikai érzelmeket tolmácsolnia, helyesen játszott.

A színlapirót figyelmeztetjük a helyesíráásra.

Nem tehetjük, hogy az igazgatóság dicséretére el ne mondjuk, miként Vörösmarti A l d o z a t j á t nem sokára elő akarja adatni. Az előadásban ünnepelt vendégünk is részt vesz. Mi mindig csodálkozánk azon mellőzésen, melyet nem csak vidéki színpadaink mutatnak hazánk koszorus költője drámái iránt, melyek közül pedig az A l d o z a t, M a r ó t b á n, K i n c s k e r e s ő k, bizonyosan több jó hatással adathatnak, mint számtalan német s francia vásári mű. Vörösmarti

drámái a felséges nyelv mellett azon légkörben mozognak, melybe visszaandalodni oly jól esik a magyar embernek.

Kaczvinszki ur ezen kívül Czakó Szent László és kora című drámáját is színre akarja hozni, megelőzve ez által a pesti színpadot. X. és Y.

Nyílt tér. *)

Felelet a Balásfalváról e folyó év április hó 3-án a naptár szerint szebeni „Telegrafu Romanu“ című hirlap 29-ik számában foglalt közleményre.

Alábbirt most közelebről valami könyveket az elemi iskolák számára napfényre bocsátván, azokat brassói „G a z e t a T r a n s i l v a n i e i“ című hirlap 24-ik számában ki is hirdettettem; de a most említett hirlap szerkesztősége a többek közt ezen sorokat: „Eléggé vártam, hogy tán kijön valami a balásfalvi és belényesi tanár urak fejeikből is; minthogy ő uraságuk mit sem köteleztetnek éjjel és nappal az utcák hosszát megjárni, mint mi a lelkészek“ sat. magától az én közleményem rovatja alatt, meg lehet azon okból, hogy uraságukat a munkára fölébressze, közölte; e szerint látván szerénységem idegen kéz általi megsértetését, mihelyt olvastam azon sorokat az irt hirlapban, megszorodva sieték a balásfalvi iskolák igazgatósága útján az odavaló tanári egyletet azon innepélyes nyilvánításommal, hogy én nem csak hogy nem irtam azon sorokat a balásfalvi és belényesi tanár urakról; de még eszem ágában sem volt egy ilyenmü képzelődés; biztosítani arról, hogy én e részben legkevésbé sem vagyok részvényes; sőt megnyugtatni, hogy azonnal irok is a brassói román hirlap szerkesztőségének, hogy a fenn irt, önfejtől való közleményét huzná vissza. A balásfalvi iskolák igazgatója, tisztelendő Papp Péter ur levelemet kezéhez kapta április hó 13-kan új naptár szerint; azt töstént el is olvasta a balásfalvi tanári egyletnek, sőt fel is szólította, hogy az ellenem irt cikkét változtatná meg, annyival is inkább, hogy még kezükben volt, és azután két nappal később: azaz április hó 15-én küldeték fel a szebeni „Telegrafulu Romanu“ című hirlap szerkesztőségéhez, a mint az ide eredetiben mellékelt balásfalvi iskolák igazgatója 16-ról hozzám felelet gyanánt küldött levelebből átláthatni. Ezek így lévén maga az emberség és illendőség, ha a tisztelt balásfalvi tanár urak ezen drága kincshez értettek volna, azt hozta volna magával, hogy az elenem irt ciklket vagy megváltoztassák, felküldvén tudniillik a brassói román Hirlap szerkesztőségéhez az én innepélyes nyilatkozatomat azon magok igénylésök hozzáadásával, hogy ez ellenök adott közleményét huzná vissza, vagy pedig lettek volna váarakozással és béketüressel, a míglen én innepélyes nyilatkozatom, és ígéretemnél fogva ezt a maga útján kieszközöltem volna; vagy ha magokat mentegetni akarták, tették volna meg azt a becsület és illendőséghez képest; nem pedig gyalázatos közleményök ciklkevel engemet az egész publicum előtt gúnyolni, a mikor jól tudták, hogy én legkevésbé sem vagyok abban részvényes. A honnan átláthatni, hogy a tisztelt tanár urak a szebeni „Telegrafu Romanu“ című hirlap 29-ik számában közölt ciklkek megkésztésében nem magok

*) Az eróvatbani ciklkekért a szerkesztőség nem felelős.

mentegetésöket, hanem az én becsmérésemet — holott avval a dolog igaz voltához képest magokat becsmérést lettek — vették főczélul; és így a tisztelt tanári egyesület és illendőség daczára gyűlölség, gögősség, bárdolatlanság vagy tán neveltelenségből megtámadják jellemem ép vonásait, engem, közrebocsátott munkáimat hírlap útján kihirdetöt negédeség és dicsvágyrai törekvéstől vádolnak; sőt épen gögősséggel vonják figyelmemet az általuk min eredetileg szerkesztett, mind pedig áttett tantárgyakra állítván, miszerint övéik rostáltabbak az általam napfényre bocsátott nyelvtannál, és nehezebbek a sz. bibliai történet és számtannál. Ha a dolog valóban így van, örvendeni fogok. Lássuk tisztelt tanár urak mily rostáltak uraságtok irományai — bocsássák sajtó alá — fáradságukat előfizetéssel támogatandjuk. Így tehát uraságtoknak semmi mentességök sem lehet, mások is csak előfizetés reményében — risicóra — adják sajtó alá munkáikat. Adjanak egy rostáltabb nyelvtant az enyimmél, és bizonyára örvendeni fogok; mert én csak mint irással iskolába menni szégyenlő adtam ki munkámat; aztán a magyar tanuló ifjuság nem vala képes irásból tanulni: azon kívül a kolozsvári tanodában csak a román nyelvtan nem vala kinyomatva, így tehát nem vala-e szükség a mondott tárgyat is sajtó alá bocsátani, valamint az elemi iskolák számára készített könyveket? mi meglévén, ily szükség esetében méltán nevezethetik-e a szerző dics- és nagyravágyónak? és bizony nem ártallják és pirulnak-e

tisztelt tanár urak, hogy Balásfalván nem csak román irodalmat, de sőt latin betűkkel nyomtatott nyelvtant sem bírnak és még is mernek uraságtok másnak jó czélra törekvését megtörni, és jellemét gunynyal bemocskolni, holott uraságtok arra leginkább méltók. Én a mit tehettem, jó szándékból tettem, uraságtok tegyenek többet, hogy annyi erőltetés után egér helyett szüljenek egy szamarat, mert nagyobb. A mi illeti a nevezett tisztelt tanár urak azon állítását, miszerint az általam készített, és még sajtó alatt lévő sz. bibliai történet a kisededóvóból van kivonva, az valóban vakmerő, és saját agyrémükből meritett előítélet, minthogy nem hogy büszke bírálsuk alá nem jutott, de sőt sajtó alól sem jött ki, aztán ha épen a kisedóvóból lenne is kivonva, — mi igaztalan állítás, — minthogy a román bibliából van kimerítve mit csudálkoznak uraságtok azon? avagy talán uraságtok munkáikat saját agyaikból meriték-e? ha úgy lenne igen is örvendenék; de én senkit sem ismérék a balásfalvi tanárok közül Newton vagy Lavoisier, Livius vagy Tacitus, Seneca vagy Socrates, Archimedes, Cicero és Virgilius lángeszével bírót. De mit vesztegessem időmet hasztalan ama gyümölcstelen fügefához hasonló emberekkel, melyet megváltónk Jézus megátkozott — szolgáljon eléggé kárhóztatásukra a közönség ítélete.

F e k e t e J á n o s m. k.
kolozsvári g. e. főesperest.

A kolozsvári keresk. s iparkamara befolyása mellett szerkeszti Berde Áron, tanár.

PIACZI ÁRJEGY:

(Ezüst pénzben.)

	Alsó austriai mérő (42 ² / ₃ erd. kupa.)		Búza.		Elegyb.		Rozs.		Árpa.		Zab.		Törökbúza.		Hús.		Gyertya.		Fa.	
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	kr.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
Kolozsvár majus 19-kén	4	32	3	28	2	56	2	6	1	20	2	8	6 ⁴ / ₅	21	10	—	—	—	—	—
Torda majus 14-kén	3	40	—	—	2	17	—	—	1	28	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—
Déés majus 14-kén	4	—	3	—	2	20	—	—	1	6	2	—	6 ² / ₅	21 ³ / ₅	11	—	—	—	—	—
B. Hunyad majus 15-én	4	18	3	38	3	12	—	—	1	12	2	22	6 ³ / ₅	24	8	24	—	—	—	—
K. Fejérvár maj. 14-én	3	44	3	21	2	40	—	—	1	43	2	1	7	—	7	—	—	—	—	—
N. Várad majus elején	3	36	2	48	2	12	2	—	1	36	1	48	8	21 ³ / ₅	12	—	—	—	—	—

Bécs april 29. Agio: arany 13; ezüst: 8¹/₄.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

(131)
9883.
450. sz.

HIRDETMÉNY.

A maros-portusi hajóépítéshez következő vasnémük szükségeltettek: u. m.

45,000 darab nagy fenékszeg,
125,000 „ kis „
1,000,000 „ hajókapocs.
Mi fölött a maros-portusi cs. kir. sószállítóhivatalnál f. évi junius 14-kén megújított árlejtés fog tartatni.

A felkiáltási ár:
100 darab nagy fenékszegért 3 frt.
— kr. p. p.
100 darab kis fenékszegért 2 frt.
24 kr. p. p.

(1—3) 1,000 darab hajókapocsért 2 frt.
— kr. p. p.
E vasnémük ¹/₃-ának september végeig 1853;
¹/₃-ának december végeig 1853;
¹/₃-ának februar végeig 1854. bé kell szállítatni.

Az árlejtés kezdete előtt írásbeli ajánlatok is elfogadhatnak, melyeknek 5pcentes bánatpénzzel kell el látva lenniök.

A fennebbi vasnémükből minták láthatók az itteni cs. k. orsz. pénzügyi gazdaságnál, a kolozsvári cs. k. kerületi pénzügyigazgatóságnál és a maros-portusi só-szállító hivatalnál.

Szeben majus 6-án 1853.

(132)
11397
1250 1853.

Pályacsöd.

Az erdélyi cs. k. katonai és polgári kormányzóságnál a magyar nyelvbeni fordítói állomás betöltendő, melylyel nyolczszáz pforint évi fizetés s a IX-ik napdíjosztály rangja van egybekötve.

E szolgálatállomásra pályázók okmányokkal kellőleg támogatott kérvényeiket, teljes tudományos ismereteiknek, az illető valamint a német és román nyelvnek, továbbá egyéb irodalmi képzettségöknek törvényyszerű kimutatása mellett f. év

*

junius 15-éig e katonai és polgári kormányzásnál nyujtsák be, s arra nézve is készeknek nyilatkoznak, miként az általuk leteendő pályavizsgálatra, a számukra kitűzendő határnapon N. Szebenben meg fognak jelenni.

N. Szeben majus 9-kén 1853.

A cs. k. katonai és polgári kormányzóságtól.

(127) (2-3)
PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A cs. kir. erdélyi állam-számvevőségél legfelsőbbleg rendszerezett két fizetéstelen gyakornoki állomás jött ürességbe. Ezen állomásokra pályázók s illetőleg azok, kik az e tekintetben szükségelt vizsgálatért folyamondi akarnak, saját kezűleg irt kérvényeiket közvetlenül alóliirt hivatal előljáráshoz nyujtsák be, megemlítvén abban: életkorukat, bevégezt tanulmányaikat, s más ismereteket, a német nyelv tökéletes tudásán kívül azt is, melyik hazai nyel-

vet értik, megjegyezvén, hogy azt csupán beszélnek vagy azon irni is képesek; továbbá eddigi mindenemű szolgálatukat, netaláni rokonságukat a cs. k. erdélyi állam-számvevőség egyik vagy másik hivatalnokával. Be kell még bizonyítaniok erkölcsi és politikai jó magukviselétét, s azt is, miszerint gyakornokságuk ideje alatt illőleg képesek magukat eltartani, valamint magokat kötelezni, miszerint az állam-számviteli tanból, a mennyiben erre nézt törvényszerű bizonyítvánnyal még nem bírnának, a vizsgálatot bizonyos határidő alatt le fogják tenni.

Alkalmas voltak kiténése s az állam-számvevőséghez teljesen bebizonyított képességük után, hivatali megürüléskor kilátásuk lehet a három rendszeresített 200 pf. évi fizetési segédi államásra.

Szeben april 30-kán 1853.

Az erdélyi cs. k. állam-számvevőség előljáráshoz.

(128)

(2-2)

2097. 1853. T. sz.

HIRDETMÉNY.

Mely szerint mindenkinek tudtára adatik: hogy miután a kolozsvári Olajgyár firmája legfelsőbb határozatnál fogva „Laszky Izsák és fia” firmára változtatott vissza, és ezek t. i. Laszky Izsák és fia cridalis vagyontömege gondnoka Weiss Abraham meghatalmazásából gyári ellenőrrül Gerson Gerhárd M. hivatalosan beállított, tehát minden a gyári üzlet körüli szerződések, kezeléseik, és pénz kezelés az irt ellenőr aláírása, és gyárigazgató Kiss Dávid látomására mellett fognak történni. Kolozsvár sz. kir. város Tanácsa majus 6-án 1853.

MAGÁN-HIRDETÉSEK.

(129) (1-3)
NYILATKOZAT.

Köztudomásul adom, hogy Keményfi József ur, mint gróf Bethlen Ádám, gróf Kendeffi Katinka kisaszszony és gróf Traun Ferencznő Erdélyben lévő valamennyi jószágaik főigazgatója, általam — a nevezett birtokosoktól nyert felhatalmazásom erejénél fogva — minden az érintett javadalmakat illető, akár mily némű tárgyban előfordulható kérdések elintézésére, teljes hatalommal felruházott; mely okoknál fogva is, csak egyedül Keményfi József ur és senki más, nevemben, vagy a fent nevezett birtokosok neveiben érvényesen nem intézkedhet, kötelezvényeket vagy szerződéseket nem köthet, pénzt nem nyugtatványozhat, pert nem indíthat.

Ezt köztudomásul adván, felkérem az illetőket, hogy ilyféle tárgyakban, egyenest Keményfi József ur, teljhatalmu jószág-főigazgatóhoz fordulni sziveskedjenek. Lakása Kolozsvártt, középútcza Kendeffi-féle házban.

Kolozsvártt majus 15-kén 1853.

Gr. Pejachevich Márk sk.

(130) (1-2)
A kétvíz közti Bajer-féle kert

Előfizetési ár:

Évnegyedre vidéken 2 ft. 20 kr. helyt 2 ft.
Félévre vidéken 4 ft. 40 kr. helyt 4 ft.

örök- és illendő áron eladó. Bővebb tudósítást vehetni Bajer Károlytól az óvárban 260 szám alatt.

(122) (3-3)
FIGYELMEZTETÉS!

A bécsi gazdasági egylettől ezüst érdemjelt és kiváltságot nyert kremzi **venyike-kés** és **kerti-ollók** alóliirtoz megérkezvén, azokkal a kolozsvári valamint a thordai kereskedésében, még pedig
a venyike-kés 1 ft. 40 kr.
a kerti-olló 2 ft. ezüstben szolgálók, ennél fogva bátor vagyok minden szőlős és kerti gazdákat felkérni, sziveskedjenek ezen késeket megtekinteni, melyeknek nagy hasznuk abban áll: hogy három közönséges napi munkát egy nap alatt el lehet velök végezni.

Kereskedők számára nagyobb mennyiségben véve bizonyos százalékot engedek. Kolozsvártt 1853.
Tauffer Ferencz.

(125) (3-3)
ELADÓ HAZ.

Kolozsvártt a Szentegyházutczában a 488-ik számú ház örök és illendő áron — eladó.

Bővebben értekezhetni a háznál lakó tulajdonosnéval.

(77.)

(3-4)

A cs. k. legfelsőbbleg kiváltságolt s a m. porosz k. ministerium egészségügyi osztálya által helyben hagyott

**Dr. BORCHARDT-féle
illatos-orvosi**

NÖVÉNY-SZAPPAN

mely Dr. Natorp k. porosz titkos egészségügyi tanácsos és Berlin város főorvosa, valamint más híres orvosok és chemikusok által megvizsgáltatott, ajánlható mint kitünően elismert külső szer az anynyira alkalmatlan **szeplő, kütég, pattanás, korpázás, májfolt** és más **bőrszenyenyek** ellen.

Kapható ezen **Doctor BORCHARDT-féle NÖVÉNY-SZAPPAN** Kolozsvártt csak is Wolff

testvérek gyógyszer-tárában eredeti gyári esomócskákban utasítással együtt 24 pkrjával.

Csakugyan nevezett gyógyszer-tárban található dr. Suin de Boutemard **fogmosó tésztaja is** (Zahnpaste) határozott gyári áron (40 p.kr.)

A Hetilap megjelenik Kolozsvártt hetenként egyszer másfél iven.

A hirdetések ára soronként 3 pkr.